

Kangistuuko Suomi kaavoihinsa?

Tampereen teknillisen yliopiston yhdyskuntasuunnittelun professori Juho Rajaniemi haluaisi panna kaavajärjestelmämme täysremonttiin. Hän kirjoitti ajatuksistaan *Helsingin Sanomien* Vieraskynä-palstalla 27.6.2015.

Rajaniemi kertoo, että nykyinen eli Juha Sipilän hallitus aikoo muuttaa ELY-keskusten roolin ”konsulttoivaksi” ja rajoittaa niiden valitusoikeutta. Hallitus aikoo myös selvittää siirtymistä kunnallisvalituksesta hallintovalitukseen. Tämä tarkoittaisi sitä, että kuntalaisten yleinen oikeus valittaa kaavoista poistuu. Valitusoikeus jää esimerkiksi kaava-alueen asukkaille ja maanomistajille.

Rajaniemen mukaan kaavoituksen jäykkä kolmiportainen hierarkia – maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava – edustaa sotien jälkeisten vuosikymmenien yhteiskuntakäsitystä. Hän kritisoi sitä, että asemakaavassa määrätään alueelle tietty käyttötarkoitus. Samalla rajataan pois muut käyttömahdollisuudet, mikä estää monimuotoisen miljöönsyntymisen. Oikeastaan lähes kaikki, mitä tiedämme hyvän kaupungin ominaisuuksista, on hänen mukaansa ristiriidassa kaavoituksen sääntöjen kanssa.

Rajaniemi haluaisi lopettaa kaavoittamisen kokonaan ja luoda tilalle elinympäristöme säätelyyn paremmin soveltuvia keinoja. Maakunta-, yleis- ja asemakaavan sijaan riittää kaksi suunnittelutasoa etenkin, jos niiden välillä on jatkuva vuorovaikutus.

Sipilän hallitus on todellakin ottanut tavoitteekseen säännösviidakon purkamisen. Tätä on yritetty ennenkin, mutta tulokset ovat muodostuneet laihoiksi tai suorastaan päinvastaisiksi kuin tavoitteet. Minunkin mielestäni monet normit ovat turhia tai turhan jäykkiä.

Rajaniemen ehdotus on varsin raju hyökäys kaavajärjestelmäämme kohtaan. Hänen asemansa yhdyskuntasuunnittelun professorina antaa tälle puheenvuorolle erityistä painavuutta. Muutostarpeen lisäksi hän ei kuitenkaan kerro, minkälaisia muutoksia hän odottaa. Hän vain ehdottaa laajapohjaisen

ja monialaisen valmistelutyön aloittamista. Olisin odottanut konkreettisia parannusehdotuksia.

Kaavajärjestelmämme on minunkin mielestäni raskas ja hitaasti toimiva. Pidän siitä kuitenkin enemmän kuin esim. samoilla alueilla toimivasta vapaasta markkinataloudesta virtuaalitalouksineen. Kaavajärjestelmämme kuitenkin luo vakautta ja ennustettavuutta ja antaa ihmisille luotettavan pohjan omille suunnitelmilleen.

Minua kiinnostavat suuresti ihmisten mahdollisuudet vaikuttaa kaavaprosessien kulkuun ja lopputuloksiin. Valitusmahdollisuuksilla on merkityksensä, mutta kaavoituksessa ovat tärkeämpiä sitä edeltävät vaiheet. Maankäyttö- ja rakennuslaki antaa asiasta kiinnostuneille hyvät mahdollisuudet tuoda omat näkemyksensä esiin. Toinen asia sitten on, mikä merkitys sillä on lopputuloksen kannalta.

Kunnalla on kaavamonomoli. Virkamies-ten, konsulttien ja poliittisten päättäjien hyvästä tahdosta riippuu, kuinka yksittäiset kuntalaiset, järjestöt ym. saavat tahtonsa läpi. Ei kaikkea ole aihettakaan saada, mutta toivon, että eri osapuolten vuoropuhelu toimii hedelmällisesti. Käsitykseni mukaan tässä asiassa on paljon parantamisen tarvetta. Otan esiin yhden esimerkin.

Liikunta-asiat ovat lähellä sydäntäni. Niin pitäisi olla kaikilla, sillä sydän pitää siitä. Toimin aktiivisesti mm. Jyväskylän Ladun hallituksessa ja latutoimikunnan vetäjänä. Kokemukseni pohjalta voin yhtyä yhdyskuntaprofessori Helka-Liisa Hentilän näkemyksiin, joista STT kertoi *Helsingin Sanomissa* 26.4.2015.

Hentilä on tutkinut Oulun yliopistossa yli kymmenen vuoden ajan, miten arkiliikuntaa voisi parantaa kaavoituksen avulla. Hän toteaa, että valitettavasti kaavoituksessa painottuvat muut asiat kuin arkiliikunnan edistäminen, vaikka sen avulla voidaan alentaa kuntien sosiaali- ja terveyskuluja. Uuden alueen kaavoituksessa mietitään yleensä

ensin autotiet. Kävelijöille ja pyöräilijöille annetaan ne alueet, mitkä jäävät yli. Maankäytön suunnittelussa arkiliikunta ei korostu millään lailla.

Olen myös huomannut, että ristiriidat kaupungin hallinnossa haittaavat toimintaa. Esim. luonnonsuojelijat ovat kuin valtio valtiossa. Jäykästä reviriirajattelusta pitäisi päästä järkevään yhteistyöhön.

Jyväskylän kaupunki on ryhtynyt kehittämään osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia erilaisissa kunnallisissa asioissa. 15.6.2015 valmistui luonnos Jyväskylän kaupungin osallisuusohjelmaksi. Se on tehty yhteisvoimin. Kymmeneen työpajoihin ja keskusteluihin on osallistunut keväällä 2015 asukkaita, järjestöjä, kaupungin henkilöstöä ja luottamushenkilöitä. Ryhmä, johon on kuulunut edustajat eri palvelualoilta, on vetänyt kehittämisprosessia.

Osallisuusohjelman tavoitteena on tuoda osallistumisen ja vaikuttamisen keinot jokaisen ulottuville sekä kannustaa käyttämään niitä. Toisena tavoitteena on käynnistää kaupunkiorganisaatiossa määrätietoisesti omien toimintatapojen ja toimintakulttuurin kehittäminen entistä avoimemmaksi.

Luonnoksesta on ollut mahdollisuus antaa palautetta elokuun loppuun saakka. Tämän jälkeen ohjelma työstetään lopulliseen muotoonsa. Käykääpä tutustumassa osallisuusohjelmaan netissä.

Raimo Koivistoinen
raimo.koivistoinen@kolumbus.fi